

BESLUT

SB 431/07

2007-06-11

Dnr: 184, 196, 271,
350/07-24**SAKEN**

Hjälp!, TV4, 2007-01-26–2007-03-30, kl. 21.30–22.00, inslag om stamning; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMEN

Programmen utgjorde tio avsnitt i en humorserie och handlade om personer som led av olika problem och därför besökte en psykolog. En av programmens karaktärer, Reine, försökte upprepade gånger att begå självmord utan att lyckas. En annan karaktär, Örjan, hade problem att tygla sin aggressivitet. Karaktären Papa, som stammade svårt, var en av patienterna, och fungerade även som psykologens assistent. Psykologen behandlade Papa med olika metoder, bl.a. hade hon ett signalhorn som hon tutade med när Papa läste en text. Han hoppade till vid varje tutning men lyckades för det mesta säga orden utan att stamma. Inslag med Papa förekom i varje program.

Programmet den 2 februari

I ett inslag kom Papa till psykologens rum med en patient, som frågade Papa efter något att dricka. Psykologen sa till Papa att fråga patienten vad som önskades. När Papa gjorde det började han stamma och psykologen sa till honom att hitta ett lättare ord. Han stammade men sa till slut "ost" och såg fundersam ut. Psykologen sa att han skulle gå och köpa det och Papa lämnade rummet. Psykologen sa ursäktande till patienten att Papa var ett försöksobjekt och sa därefter: "Han avskyr när man hjälper honom och fyller i ord och då får han ta konsekvenserna av det." Psykologen sa vidare: "En gång skulle han säga kladdkaka och kom tillbaka med en vinkelslip. Hur han nu lyckades säga det i affären."

Programmet den 9 mars

I ett inslag satt Reine och talade med psykologen när Papa kom in. Papa stammade när han skulle säga något. När Reine talade med Papa stammade han också. Reine sa till psykologen att han inte kunde prata med Papa eftersom han själv började stamma. Papa sa till Reine att han skulle tala till honom direkt. De två männen började gräla och psykologen började spela en rapplåt på en bandspelare. Med rapplåten som bakgrundsmusik fortsatte männen sitt gräl, stammande, i takt med musiken.

I en annan scen bad en patient som besökte psykologen om vatten att dricka. Papa tillkallades och patienten frågade om det fanns bubbelvatten och vilka sorter som fanns. Papa försökte förgäves svara och till slut lyckades han säga något och skrek "Vichy Noveau". Han sjönk sakta nedåt tills hakan nådde skrivbordet och fradga kom från hans mun. Det hamnade på bordet. Psykologen torkade rent bordet med en trasa. Papa som satt med hakan mot skrivbordet sa efter stor möda "citrus", "päron", "svartvinbär" samtidigt som han dreglade.

Programmet den 30 mars

I ett inslag sökte Papa upp Örjan. Papa knackade på dörren och ställde sig bakom dörren. När Örjan öppnade sträckte Papa fram ett signalhorn och tutade. Papa tittade därefter fram och sa stammande "Surprise! Det är från Postkodmiljonären". Örjan tog tag i Papas slips och släpade in honom i lägenheten. Örjan sa att han hade fått nog av Papa och kallade honom för "din djävla Hacke Hackspett." Örjan satte Papa i en stol och lindade tejp runt hans bål och armar. Papa skrattade och sa att han satt tajt. Örjan sa att han skulle blåsa rent Papas bihålor och satte signalhornet i Papas mun och tutade. Papa ryckte till när det tutade. Efter en stund började det ryka ur Papas näsa och det rann något kladdigt ur hans öra.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna, bl.a. ordföranden i Sveriges Stanningsföreningars Riksförbund, anser att inslagen var kränkande. Ordföranden kritiserar inslagen för att de gjorde narr av andras problem. Hon anser att härma stamning är en sak, men att göra den som stammar även till en förvirrad person med svåra sociala problem, är någonting annat. Inslagen bekräftade synen som många har på personer som stammar. Ordföranden anför att det finns otaliga exempel på vad en person som stammar utsätts för. Mobbning är vardagsmat och kan gå så långt som depression, socialt utanförskap, dåliga betyg och arbetslöshet, även självmord. Anmälaren refererar till fler scener i programmen och kritiserar bl.a. att Papa fick löjliga behandlingar och behandlades som en dåre av både psykologen och patienter. Hon kritiserar vidare att serien säljs som DVD, vilket innebär att förlöjligandet kan pågå framöver.

De övriga anmälarna kritiserar *Hjälp!* för att dra komiska poänger av ett svårt

handikapp som de anser var kränkande och diskriminerande mot personer som lider av ett svårt handikapp. Dessa personer framstod som dumma, dreglande, mindre vetande och ur stånd att fatta vettiga beslut.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

TV4 anser att sändningarna överensstämmer med bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft och anför i huvudsak följande. Att använda humor och satir som ett sätt att göra publiken uppmärksam på de attityder och fördomar som finns i samhället är mycket vedertaget. *Hjälp!* är en humorserie om ett antal individer med olika problem/funktionshinder som går hos en psykolog. Samtliga karaktärer i serien är överdrivna och ”skruvade” och saknar helt trovärdighet. Det gäller inte bara patienterna utan även psykologen och hennes assistent Papa. Serien gör på inget sätt, eller i något sammanhang, anspråk på att ge en korrekt bild av någon av karaktärernas problem eller funktionshinder.

Ett vanligt grepp för att skapa komik är att illustrera en persons glapp mellan den man tror sig vara och den man faktiskt är. Ett sådant glapp har också Papa. Hans stamning är inte rolig i sig, utan det roliga är att han försöker vara häftig och slängd i käften. Han upplever inte att stamningen är ett hinder för detta. Det är bristen på självinsikt som är det roliga med Papa, precis som med de övriga karaktärerna i *Hjälp!*. Papa är också en figur som inte låter sig nedslås av sin stamning, som själv inte alls begränsar sig eller låter sig hämmas av detta. Han är inte mobbad och han är heller inte underlägsen någon annan i serien. Vad serien visar är hur omgivningen reagerar på en person som gör så. Även tittarna tvingas ta ställning till hur de känner inför detta. Stamningen är bara ett av Papas karaktärsdrag och bara intressant som bakgrund till hans ambitioner att vara en fräck kille med välsmort munläder. För att humor ska uppstå måste man alltid uppförstora känslor, attityder och händelser. Det är vad man gjort med Papa, precis som med de andra karaktärerna i *Hjälp!*.

TV4 noterar att anmälaren från Sveriges Stamningsföreningars Riksförbund upprörts över den behandling Papa utsatts för i serien. TV4 vill dock påpeka att samtliga karaktärer i serien ingår i scener där de själva eller andra utsätts för otrevliga situationer eller konstiga/olämpliga behandlingstips från psykologen. TV4 anser emellertid att seriens parodiska karaktär måste vara fullständigt uppenbar för tittaren och att det därmed är självklart att de behandlingstips psykologen ger eller utför inte är realistiska eller allvarligt menade.

TV4 vill också framhålla att nämnden vid tidigare granskningar friat anmälda program som skämtat om och med personer med olika problem eller funktionshinder. Se beslut SB 201/95 *Blindnytt*, SB 812/06 om Downs syndrom, SB 173/06 om bulimi/anorexi, SB 392/06 om harmynthet samt SB 270/07, SB 283/07 och SB 317/07 som gäller den aktuella serien *Hjälp!*. TV4 anser

att utformningen av karaktären Papa och scenerna han medverkade i inte skiljde sig från de övriga i serien som nämnden tidigare granskat och friat i ovan nämnda beslut. TV4 har förståelse för att enskilda personer kan uppfatta serien som stötande men det ligger i satirens och humorns natur. Seriens avsikt har aldrig varit att såra någon grupp.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Enligt 7 § i TV4:s sändningstillstånd ska programföretaget ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmets ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. Bestämmelsen tillämpas bl.a. när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt Granskningsnämndens praxis att programföretagen inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av handikapp eller sjukdomar.

Enligt den s.k. instruktionen i yttrandefrihetsgrundlagen (1 kap. 5 §) ska den som vakar över att grundlagen efterlevs ha i åtanke att yttrandefriheten är grundvalen för ett fritt samhällsskick, fästa sin uppmärksamhet mera på syftet än på framställningssättet, samt i tvivelsmål hellre fria än fälla.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att de aktuella sketcherna ingick som en del i en humorserie om människor med olika problem. Nämnden har förståelse för att inslagen kunde uppfattas som stötande av många tittare. Som TV4 anfört är det dock fråga om en humorserie som byggde på att överdriva och ”skruva” situationer intill gränsen för vad som kan anses acceptabelt att skämta om. Nämnden anser inte att de aktuella inslagen var utformade på sådant sätt att de uppenbart passerat gränsen för vad som kan accepteras. Med beaktande av att det ska råda en vidsträckt yttrandefrihet i televisionen finner nämnden att inslagen inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft i sändningstillståndet.

Detta beslut har fattats av Kerstin Calissendorff, Jamal Abderrahim, Annika Åhnberg, Henrik Jermsten, Pia Brandelius och efter föredragning av Annelie Ulfhielm.

På Granskningsnämndens vägnar

Kerstin Calissendorff

Annelie Ulfhielm

Detta är en elektronisk kopia av beslutet. Namnunderskrifter finns på originalhandlingarna som förvaras hos nämnden.